

**T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
Devlet Denetleme Kurulu**

ARAŞTIRMA VE İNCELEME RAPORU

RAPORUN KONUSU

Kamuya Yararlı Dernek Statüsünün İrdelenmesi ile Kamuya Yararlı Derneklerle İlgili Yürütülen İş ve İşlemlerin Değerlendirilmesi

İşbu Raporun; araştırma, inceleme ve denetleme kapsamında yer alan kurum ve kuruluşlara dair hizmete özel nitelikli tespit, değerlendirme ve öneriler içermesi nedeniyle sadece Sonuç Bölümüne yer verilmiştir.

Tarihi : 17 / 02 / 2010

Sayısı : 2010 / 1

Eki :-

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
TABLO LİSTESİ	IV
ŞEKİL LİSTESİ	VI
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1
ÇALIŞMAYA İLİŞKİN BİLGİLER	1
I. ÇALIŞMANIN KONUSU VE DAYANAĞI	1
II. ÇALIŞMANIN KAPSAM VE YÖNTEMİ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
KAVRAMLAR	3
I. SİVİL TOPLUM KAVRAMI	3
II. KAMU YARARI KAVRAMI	11
İKİNCİ BÖLÜM	16
DÜNYADA KAMU YARARI STATÜSÜ	16
I. KAMU YARARI STATÜSÜ ÜLKE UYGULAMALARI	16
A. ABD'DE KAMU YARARI STATÜSÜ	16
B. JAPONYA'DA KAMU YARARI STATÜSÜ	19
C. AB ÜYESİ ÜLKE UYGULAMALARI	25
II. ORTA VE DOĞU AVRUPA'DA KÂR AMACI GÜTMİYEN KURULUŞLARIN YASAL ÇERÇEVESİ	35
A. GENEL HUKUK HÜKÜMLERİ	36
B. YÖNETİM	53
C. VARLIKLARIN DAĞITILMASI, TASFİYESİ VE NAKDE ÇEVİRİLMESİ	59
D. DÜZENLEME	64
E. YABANCI KURULUŞLAR	66
F. DİĞER HUSUSLAR	67
G. VERGİ KANUNLARI	70
H. DEVLET YARDIMLARI	80
I. ÖZELLEŞTİRME	80
III. AVRUPA'DA KAMU YARARI STATÜSÜNÜN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ	83
A. KAVRAM	84
B. DÜZENLEYİCİ YAKLAŞIMLAR	86
C. KAMU YARARI STATÜSÜ ALMA KRİTERLERİ	89
D. KARAR ORGANI	95
E. SERTİFİKASYON/TESCİL PROSEDÜRLERİ	100

F. KAMU YARARINA KURULUŞLARA SAĞLANAN YARDIMLAR.....	102
G. KAMU YARARINA ÇALIŞAN KURULUŞLARIN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	104
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	109
ÜLKEMİZDE KAMU YARARI STATÜSÜ UYGULAMASI	109
I. KAMU YARARI KAVRAMI.....	111
A. MEVZUATTA KAMU YARARI KAVRAMI	111
B. YARGI KARARLARINA GÖRE KAMU YARARI.....	115
C. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİNDE KAMU YARARI.....	121
D. DERNEK VE VAKIFLAR AÇISINDAN KAMU YARARI.....	122
II. TÜZEL KİŞİLİK KAVRAMI	125
A. GENEL OLARAK KİŞİLİK KAVRAMI	125
B. ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLİĞİ.....	127
C. ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİSİ OLARAK DERNEKLER.....	130
D. ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİSİ OLARAK VAKIFLAR.....	139
III. DERNEK VE VAKIFLARA İLİŞKİN GENEL UYGULAMALAR.....	145
A. DERNEKLERİN VE VAKIFLARIN DENETİMİ.....	145
B. DERNEK VE VAKIFLARDA BEYANNAME VE BİLDİRİM YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	150
C. DERNEKLER VE VAKIFLARIN KAMU KURUM VE KURULUŞLARI İLE İLİŞKİLERİ	154
D. DERNEK VE VAKIFLARIN VERGİ MEVZUATI KARŞISINDAKİ DURUMU	156
IV. DERNEKLER DAİRESİ BAŞKANLIĞINCA YÜRÜTÜLEN FAALİYET VE İŞLEMLER	163
A. GÖREVLERİ.....	163
B. TEŞKİLAT YAPISI	165
C. İNSAN KAYNAKLARI	177
D. DERNEKLER DAİRESİ BAŞKANLIĞINDA YÜRÜTÜLEN PROJELER	179
E. MAKRO PLANLARIN ANALİZİ.....	181
F. DERNEKLER DAİRESİ BAŞKANLIĞININ 2008 YILI FAALİYET RAPORUNDA BELİRTİLEN HİZMETLERİ	186
V. KAMU YARARI STATÜSÜNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	188
A. KAMU YARARINA ÇALIŞAN DERNEK STATÜSÜ.....	188
B. BAKANLAR KURULUNCA VERGİ MUAFİYETİ TANINAN VAKIF STATÜSÜ.....	211
VI. BELGE VE KAYIT DÜZENİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	221
A. DERNEKLERE İLİŞKİN BELGE VE KAYIT DÜZENİ	222
B. VAKIFLARA İLİŞKİN BELGE VE KAYIT DÜZENİ.....	227
VII. KAMU YARARI STATÜSÜNÜN SAĞLADIĞI VERGİ VE DİĞER DESTEK UYGULAMALARI	228
A. KAMU YARARI STATÜSÜNE BAĞLI VERGİSEL DESTEKLER.....	229
B. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE SAĞLANAN VERGİSEL DESTEKLER	237
C. KAMU YARARI STATÜSÜNE BAĞLI VERGİ DIŞI DESTEKLER.....	242
VIII. KAMU YARARI STATÜSÜNÜN EKONOMİK VE MALİ BOYUTU	247
A. KAMUYA YARARLI DERNEKLERİN VARLIKLARI İLE GELİR VE GİDER DURUMU	248

B. TÜM DERNEKLERİN GELİR VE GİDER DURUMUNUN YILLAR İTİBARIYLA KARŞILAŞTIRMALI GÖRÜNÜMÜ.....	281
C. VERGİ MUAFİYETİ TANINAN VAKIFLARIN GELİR VE GİDER DURUMU.....	284
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	286
GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	286
I. KAMU YARARI STATÜSÜ İLE İLGİLİ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ.....	287
A. DİĞER ÜLKE UYGULAMALARI İLE KARŞILAŞTIRILMALI ANALİZ.....	287
B. KAMU YARARI STATÜSÜ OLAN VE OLMAYAN YAPILARIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	295
II. KAMU YARARI UYGULAMALARI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	298
A. KAMU YARARININ TANIMLANMA İHTİYACI.....	298
B. KAMU YARARI STATÜSÜNÜN KAZANILMASI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	301
C. HESAP VERİLEBİLİRLİĞİN SAĞLANMASINA İLİŞKİN ÖNERİLER.....	313
D. KAMUYA YARARLI DERNEKLERİN DENETİMİ İLE İLGİLİ ÖNERİLER.....	320
E. KAMUYA YARARLI DERNEKLERİN GÜÇLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN ÖNERİLER.....	325
SONUÇ.....	335
KAYNAKÇA.....	349

SONUÇ

Cumhurbaşkanlığı Yüce Katının talimatlarına istinaden Devlet Denetleme Kurulunun 05.02.2009 tarih ve 397 sayılı Kararı uyarınca; kamuya yararlı dernek statüsünün irdelenmesi ile kamuya yararlı derneklerle ilgili olarak yürütülen iş ve işlemlerin değerlendirilmesi işbu araştırma ve incelemenin konusunu oluşturmaktadır.

21. yüzyılın ilk çeyreğini yaşadığımız zaman diliminde önemi giderek artan sivil toplum, aynı zamanda bir ülkenin ekonomik, siyasi ve demokratik yapısıyla ilgili önemli ipuçları veren temel bir göstergedir. Gelişmiş ülkelerde önemi erken keşfedilen sivil toplum; temel hak ve özgürlükleri genişleten, denetim fonksiyonuyla baskı grubu ve aracı olan, hatta yönetim sistemlerinin değişmesinde önemli rol oynayan toplumsal/örgütsel bir aktör haline gelmiştir.

Sivil toplum kuruluşları, günümüzde; sahip olduğu ekonomik güce atfen üçüncü sektör, sivil toplumu oluşturan bireylerin çalışma anlayışından dolayı gönüllü kuruluşlar, devletten bağımsız bir yapı olmaları sebebiyle hükümet-dışı kuruluşlar ve üyeleri arasında kâr paylaşma amaçlı bir oluşum olmadığından dolayı da kâr amacı gütmeyen kuruluşlar şeklinde adlandırılmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları, devletlerin yönetim biçimine ve demokrasi geleneğine göre çeşitli şekillerde algılanmakla birlikte, günümüz demokratik toplumlarında güvenlik ve istikrar için gerekli ve hatta demokratik yaşamın vazgeçilmez unsuru olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, sivil toplumun derinliğini belirleyen; devlet-sivil toplum ilişkisinin şekli, kapsamı ve sınırları büyük önem arz etmektedir. Devlet, geliştirdiği politikalarla var olmasını istediği sivil toplumun niteliğini ve kalitesini belirlemektedir. Sivil örgütlenme hakkının geniş bir çerçevede ele alınması ile birlikte genel olarak gözlemlenen husus; eş zamanlı olarak devletin sivil topluma giderek artan oranlarda destek verdiği şeklindedir. Refah düzeyinin yüksek olması ve var olan demokrasi geleneği ile gelişmiş sivil toplum birbirini tamamlayan süreçleri içermektedir.

Bu noktada kamu yararı statüsü; devlet-sivil toplum ilişkisinde belirleyici aktif bir müessese ve sivil toplumun desteklenmesi yaklaşımlarında da önemli araçlardan birisi haline gelmiştir. Devlet, kamu yararı statüsü ile sivil toplum kuruluşlarına tanıyacağı ayrıcalıklarla bir anlamda Sivil Toplum Kuruluşları ile olan ilişkisinin sınırlarını ve içeriğini de şekillendirmiş olmaktadır. Sivil toplum kapsamında kamu yararı, sivil toplum kuruluşlarının hizmet alanlarını ve şeklini belirlemek ve bu kuruluşların kurumsallaşmasını sağlamak için devletin belirli koşulları yerine getirenlere tanıdığı saygınlık ve imtiyaz sağlayan uygulamalar ile mali destekler

olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla kamu yararı ile ilgili yasal düzenlemeler ve uygulamalar ile geliştirilen politikalar sivil toplumun gelişimi adına çok önemli unsurlardır.

Araştırma ve inceleme çalışması sonucunda; kamu yararı statüsü konusunda ülkelerin konuya bakış açıları ve uygulamaları ile ülkemizdeki durum karşılaştırılmış ve kamuya yararlı dernek statüsü ve uygulamaları değerlendirilmiştir. Yapılan tespit, değerlendirme ve önerilere Rapor'un ilgili bölümlerinde ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

Raporun Birinci Bölümünde, sivil toplum ve kamu yararı kavramları ile kamu yararı statüsünden ne anlaşılması gerektiği üzerinde durularak, bu konuda literatürde yer alan tartışmalar/görüşler ele alınmıştır. Kamu yararı kısaca, kamu yönetiminin eylem ve işlemlerinde yöneldiği ve toplumun bir kesiminin ya da tümünün yararını kollamaya dönük, temel ve genel hedef olarak tanımlanmıştır. Ancak, öğretilerde, mevzuatta, siyasi ve günlük yaşamda sık kullanılan ve kamu yönetimi ile siyaset biliminin en temel kavramlarından biri olan kamu yararı kavramının tanımlanma zorluğu bulunmaktadır. Söz konusu kavramın üzerinde ittifak edilen bir açıklaması bulunmadığı görülmektedir. Bunun da aslında kavramın çok yönlü ve dinamik olması yanında tek bir disiplinle anlatılamayacak kadar geniş, yönetim bilimini aşan, ekonomik, sosyal, siyasal ve felsefi içerikli bir kavram olmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Raporun İkinci Bölümünde, kamu yararı statüsü konusundaki ülke uygulamaları kapsamlı olarak incelenerek, ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemeler araştırılmış, Avrupa Birliğine üye ülkeler, ABD ve Japonya'nın konuya yaklaşımlarına yer verilmiştir. Ayrıca, AB'ye yakın zamanda üye olmaları ve AB'nin konuya ilişkin yeni bakış açısını da görmek amacıyla Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde kâr amacı gütmeyen kuruluşların yasal çerçevesi incelenmiş; Avrupa ülkelerinin kamu yararı statüsüne bakışı karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Kamu yararı statüsü verilmesi konusunda yetkili makamlar açısından ülke uygulamaları karşılaştırıldığında, ülkelerin konuya yaklaşımlarının oldukça farklı olduğu görülmektedir. Bazı ülkelerde, bu yetkinin vergi makamlarına (örn. Almanya) verilmiş olduğu, bazılarında, kamu yararı statüsü ile ilgili tespitler yapma sorumluluğunun mahkemelere (örn. Macaristan) veya Adalet Bakanlığı gibi bir hükümet kuruluşuna (örn. Bulgaristan) ait olduğu, bir kısım ülkelerde karar vermek üzere bağımsız komisyonlar teşkil edildiği (örn. İngiltere ve Moldova), yine bazı ülkelerde bağımsız bir komisyonun tavsiyesi üzerine bir devlet organınca bu statünün verildiği (örn. Polonya, Japonya ve Letonya), ülkemizde ise kamu yararı statüsü verilmesi ve statünün geri alınmasında yetkili makamın Bakanlar Kurulu olduğu tespit edilmiştir. Böylece, ülkelerin konuya yaklaşımlarının farklı olduğu görülmüş olup her uygulamanın kendine özgü avantajları ve dezavantajlarının bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Raporun Üçüncü Bölümünde, ülkemizde kamu yararının mevzuatta ve yargı kararlarında nasıl yer aldığı ile dernekler açısından kamu yararından ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulmuş olup, kamu yararı statüsünün verildiği kuruluşlar olan dernek ve vakıflar açısından önem taşıyan “Tüzel Kişilik Kavramı” ele alınmıştır.

Kamu yararı kavramının tanımlanmasını müteakip kamuya yararlı dernekler ve vergi muafiyetine sahip vakıflarda kamu yararı statüsü irdelenmiştir. Bu başlık altında “Tüzel Kişilik Kavramı” ile dernek ve vakıfların teşkilat yapısına ilişkin bilgilere, istatistiki verileri de içerecek şekilde yer verilmiştir. Bu çerçevede, kamuya yararlı çalışan derneklerle benzer statü, avantaj, istisna ve yükümlülöklere sahip olan Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflara da kısmen yer verilerek, benzer müesseseleri karşılaştırmak ve olumlu uygulamalardan yararlanmak amaçlanmıştır.

Anılan bölümde, ülkemizdeki dernekler kamuya yararlılık yönünden incelenmiştir. Kamu yararı statüsüne sahip dernek kavramının, belli şartları taşıyan derneklerin başvurusu üzerine İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçilerince düzenlenen rapor da dikkate alınarak İçişleri Bakanlığının teklifi Maliye Bakanlığının ve varsa diğer ilgili bakanlıkların görüşü üzerine Bakanlar Kurulu Kararıyla kamuya yararlılık statüsü verilen derneği ifade ettiği anlaşılmıştır. Yine kamu yararı statüsü bulunan derneklerin başta vergi olmak üzere çeşitli imtiyaz, istisna ve ayrıcalıklara sahip olduğu, diğer derneklerden ayrı olarak iki yılda bir denetime tabi tutuldukları görölmüştür. Ayrıca Dernekler Kanunu’nun 27. maddesinde, kamu yararına çalışan derneklerin mallarına karşı suç işleyenlerin Devlet malına karşı suç işlemiş gibi cezalandırılacağı, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 236. maddesinde kamu yararına çalışan derneklere karşı taahhüt altına girilen edimin ifasına fesat karıştıran kişinin, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu ile THK, Kızılay ve kamu yararına çalışan diğer dernek yönetici ve deneticilerine mal bildirim yükümlülüğü getirilmesi gibi kamu yararı statüsüne sahip olmayan derneklerden farklı ayrımların mevzuatlarında düzenlendiği anlaşılmıştır.

Yine aynı bölümde kamu yararı statüsünün mali boyutu 2006, 2007 ve 2008 yılları dernek beyannamelerinde yer alan bilanço ve gelir tabloları incelenmek suretiyle değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapılan değerlendirmede; kamu yararına çalışan derneklerin toplam mal varlıkları ve yıllık gelirleri içerisinde, spor kulüpleri ile belli bir kurumsallaşma ve tarihe sahip az sayıda derneğin hem mal varlığı hem de elde ettikleri gelir yönünden önemli paya sahip oldukları görölmüştür. Bu durum mal varlıklarının belirli derneklerde yoğunlaştığını ve gelirlerin önemli bir kısmının az sayıdaki dernek tarafından elde edildiğini ortaya koymuştur. Sivil toplumun tabana yayılması açısından, yapılan tespitin belirlenecek strateji ve politikalar ile olası düzenlemelere katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

Raporun Dördüncü Bölümünde ise genel değerlendirme ve önerilere yer verilmiş olup, birinci kısımda; kamu yararı statüsünün tanımlanması, statünün kazanılması, yetkili merciler ve hesap verilebilirlik boyutuyla ülkemiz ve diğer ülke uygulamalarının karşılaştırmalı analizi yapılmaktadır. Ayrıca kamu yararı statüsüne sahip olan ve olmayan yapıların (derneklerin) karşılaştırılmasına da ayrıcalıklar ve yükümlülükler kapsamında yer verilmektedir.

Bu bölümde ayrıca, kamu yararının mevzuatta tanımlanması başta olmak üzere statünün kazanılması, sürdürülmesi ve geri alınması kriterleri, kamu yararına çalışan derneklerin denetimi, bu kuruluşlarda hesap verilebilirlik ve şeffaflığın sağlanması ve söz konusu kuruluşların kapasitelerinin güçlendirilmesi ile ilgili değerlendirme ve önerilere yer verilmektedir.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde; özetle aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

– Etkin bir devlet-sivil toplum işbirliği kurulabilmesi ve devlet sivil toplum ilişkilerinin sınırının belirlenebilmesine olanak sağlayan bir kamu yararı tanımlamasının olmadığı ve kamu yararı müessesinin hangi amaçları ve faaliyetleri kapsadığı konusunda mevzuatımızda yeterince açıklık bulunmadığı görülmüştür.

– Kamu yararı statüsünün kazanılması sürecinde, bakanlıkların düzenlemelerinde farklılıklar bulunması ve statüyü belirleyen kriterlerin sınırlı maddi ölçütlere dayanması nedeniyle öteden beri kamu yararı statüsünün objektif ve kamu yararı statüsüne uygun bir çerçevede verilmediği tespit edilmiştir.

– Kamu yararı statüsüne ilişkin sistemin çerçeve ve esaslarının iyi belirlenmemiş olmasından dolayı statünün geri alınmasına ilişkin süreçlerin etkin bir uygulamasının bulunmadığı görülmüştür.

– Kamuya yararlı dernek uygulamasının, şeffaflık ve hesap verilebilirlik uygulama ve araçları ile donatılmadığı anlaşılmıştır. Mali tabloların, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve diğer görevlilere ödenen ücret ve benzeri ödemeler ile açıklanmasına gerek görülen diğer mali bilgilerine ulaşma hakkının toplumun tamamına sağlanmadığı ve kamu yararına çalışan derneklerin söz konusu mali bilgilerinin kamuoyuna açıklanmasının gerekliliği konusunda da herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığı görülmüştür.

– Kamu yararına çalışan derneklerin denetimlerine ilişkin sistem ve süreçlerin yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Dernekler Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca idarenin, tüm kamu yararına çalışan dernekleri iki yılda bir denetletmek mecburiyetinde olmasına rağmen söz konusu denetimin yeterli ve etkin düzeyde yapılamadığı görülmüştür. Denetçi sayısındaki yetersizlik nedeniyle, 2005-2008 arası dönemde söz konusu derneklerin sadece %2'sinin

Dernekler Denetçileri tarafından, geri kalanlarının ise mesleği denetçilik olmayan memurlar tarafından denetlendiği ve bunun da denetimlerin etkinliğini azaltıcı sonuçlar doğurduğu tespit edilmiştir.

– Demokratik katılım düzeyinin artırılması ve sivil toplum alanında politika oluşturulması amacıyla sivil toplum temsilcilerini de barındıran danışma niteliğinde herhangi bir yapının bulunmadığı görülmüştür.

– Kamu yararına çalışan derneklerin muhatap birimi olan Dernekler Dairesi Başkanlığının teşkilat ve personel yapısının yetersiz olduğu anlaşılmıştır.

– Kamu yararına çalışan derneklerin sahip oldukları statünün sonucunda devlet tarafından bazı istisna ve ayrıcalıklara sahip oldukları, ancak mevcut yapı içerisinde sağlanan başkaca özel istisna ve ayrıcalıklar ile bazı derneklerin genel yapı içerisinde daha da imtiyazlı hale getirildiği görülmüştür. Böylece, söz konusu derneklerin sivil toplum vasıflarına zarar verilmesi yanı sıra; genel olarak sivil toplum yapısının bozulmasına, kamu yararı faaliyetlerinin belli alanlarda sınırlanmasına ve mali kaynakların birkaç dernekte yoğunlaşmasına sebebiyet verildiği anlaşılmıştır.

Yapılan çalışma kapsamında tespit edilen söz konusu sorunların giderilmesi amacıyla alınması gereken tedbir ve önerilere Raporun Dördüncü Bölümünde ayrıntılı olarak yer verilmiş olup bunlara özet olarak aşağıda temas edilmiştir.

1) Kamu yararı kavram ve müessesesi, devletin sivil topluma bakış açısını ve ilişkilerin çerçevesini belirlemektedir. Bu nedenle, öncelikle kamu yararı müessesesinin net bir şekilde mevzuatta tanımının yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Sivil toplum kavramı, bir ülkenin demokrasi geleneğini, kültürünü ve refah seviyesini gösteren en önemli değerlerden biridir. Müreffeh bir sosyal ve içtimai hayat ile sivil toplumun gelişimi adeta birbirlerini tamamlayan ve gerektiren dinamiklerdir. Sivil toplum kuruluşları yasalara aykırı olmamak kaydıyla birbirlerinden çok farklı alanlarda ve statülerde faaliyet yürütebilmekte ve sağlıklı bir yapıda hizmet sundukları takdirde devletin ekonomik ve sosyal alanda sahip olduğu sorumluluklara ilişkin önemli boşlukları doldurabilmektedirler.

Ülkemizde sivil toplum kuruluşu denilince en önemli yapılardan birisi hiç kuşkusuz derneklerdir. Dernekler arasında ise kamu yararına çalışan dernekler ayrı, özel bir statüye sahiptir. Dernekler Yönetmeliği'nde kamu yararı statüsü için aranan "*Amacı ve gerçekleştirdiği faaliyetlerin, üyelerinin dışında yerel veya ulusal düzeyde toplumun ihtiyaç ve sorunlarına yönelik çözümler üretecek ve toplumsal gelişmeye katkı sağlayacak nitelikte olması*" şartı, kamu yararına çalışan derneklerin toplumda üstlenmesi gereken rollerle ilgili çok önemli bir göstergedir. Güçlü

bir sivil toplum yapısının oluşması hiç şüphesiz devletin konuya yaklaşımı ile bire bir ilgilidir. Devlet-sivil toplum işbirliğinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi, toplumsal kalitenin artırılması adına vazgeçilmez bir gerekliliktir.

Kamu yararı statüsü, devlet-sivil toplum işbirliğinde önemli kavramlardan biridir. Devlet, belirlediği politikalarla kamu yararına çalışan derneklere çeşitli imtiyaz ve ayrıcalıklar sağlama yoluyla sivil toplumun gelişimine önemli katkılarda bulunma imkânına sahiptir.

Kamu yararı bağlamında etkin bir devlet-sivil toplum işbirliği kurulabilmesi ve sınırlarının belirlenmesi açısından öncelikle kamu yararı kavramının ne ifade ettiğinin açık ve anlaşılabilir bir biçimde ortaya konulması gerekmektedir. Herkes tarafından muğlâk ifadelerle farklı şekillerde tanımlanabilen, sübjektif yorumlara açık ve nitelikleriyle sınırları belli olmayan bir kavram ile ilgili olarak net politikalar belirlemek oldukça güçtür.

Bu nedenle ülkemizde de devlet-sivil toplum ilişkisinin sınırlarının, kapsamının ve ölçütlerinin belirlenmesi için öncelikle kamu yararı tanımının yapılması gerekmektedir. Güçlü ve etkin bir sivil toplum yapısının oluşması açısından devletin konu ile ilgili politikaları büyük önem arz etmektedir. İstikrarlı ve teşvik edici politikalar da ancak devlet-sivil toplum ilişkisinin sağlıklı bir temele dayanması sonucunda oluşacaktır.

Mevzuatımızda kamu yararı ile kamu yararı amaçları veya faaliyetlerinden ne anlaşılması gerektiği konusunda yeterince açıklık bulunmadığı anlaşılmaktadır. Konu ile ilgili olarak örnek dünya uygulamaları incelendiğinde kamu yararı kavramının genellikle ülkelerin sosyal yapıları, gelenekleri, kültürleri ve ihtiyaçları doğrultusunda yasal düzenlemelerinde tanımlandığı ve kapsamının belirlendiği görülecektir. Örneğin, Hollanda, Almanya, Fransa, Macaristan, Polonya vb. ülkelerde kamu yararına olan amaçlar mevzuatlarında maddeler halinde sıralanarak objektif kriterlere bağlanmıştır. Ülkemizde de devlet-sivil toplum ilişkisinin sınırlarının, kapsamının ve ölçütlerinin belirlenmesi açısından öncelikle kamu yararının tanımlanması ihtiyacı bulunmaktadır.

Bu nedenle, mevzuattaki dağınıklığın giderilmesi, kavramların daha net ve anlaşılabilir olması ve uygulama birliğinin sağlanması açısından devletin desteklemek istediği tüm kamu yararına olan amaçları kapsayacak şekilde “Kamu Yararı” kavramının tanımının yapılması ve/veya kamu yararı faaliyetlerinin sayılmak suretiyle belirlenmesinin gerektiği değerlendirilmektedir. Konu ile ilgili olarak bir çerçeve kanun çıkarılmasının ya da ayrı bir çerçeve kanun ile düzenleme yapmak yerine 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nda “Kamu Yararı” tanımının açık ve anlaşılabilir yapılmasının ve/veya kamu yararı faaliyetlerinin sayılmak suretiyle belirlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

2) Kamu yararı statüsü derneklere çeşitli imtiyaz ve ayrıcalıklar sağlamaktadır. Söz konusu ayrıcalıkların sivil toplumun ihtiyaç ve beklentileri çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Ülkemizde halen faaliyet gösteren yaklaşık 83.500 dernek içerisinde 431 derneğin sahip olduğu kamu yararına çalışan dernek statüsü uygulaması Kızılay Derneği ile başlamıştır. 1950 yılına kadar 36 derneğe bu statü verilmiş iken, bundan sonra 1950-60 yılları arasında 66, 1961-70 arasında 91, 1971-80 arasında 56, 1981-90 arasında 52, 1991-2000 yılları arasında 97 ve 2001-2010 yılları arasında da 33 derneğe bu statüden yararlanma imkânı sağlanmıştır.

Söz konusu statünün kazanılması ve kaybedilmesine ilişkin hususlar, Dernekler Kanunu'nun 27. ve Dernekler Yönetmeliği'nin 48-52. maddelerinde düzenlenmiştir. Kamuya yararlı derneklere, farklı kanunlarda bazı istisna ve ayrıcalıklar tanındığı görülmektedir. Bunlar kısaca;

– Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5/1-ı maddesine göre rehabilitasyon merkezlerinin işletilmesinden elde edilen kazançlara ilişkin istisna,

– Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 17/1. maddesinde yer alan kültür, eğitim ve sosyal amaç taşıyan istisnalar ile 17/2-b maddesine göre; bedelsiz olarak yapılan her türlü mal teslimi ve hizmet ifalarına ilişkin istisna,

– Harçlar Kanunu'nun 59. maddesinin (b) bendinde yer alan gayrimenkullere ilişkin harç istisnası,

– Emlak Vergisi Kanunu'nun 4/e ve 14/c maddesinde yer alan emlak vergisi muafiyeti,

– Damga Vergisi Kanunu'na ekli 2 sayılı tablonun IV/11. maddesi ile sağlanan istisna,

– Belediye Gelirleri Kanunu'nun 19/3. maddesine göre eğlence vergisi istisnası,

– 1606 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve resmi darülaceze kurumları ile Darüşşafaka Cemiyeti ve Yeşilay Derneği kendilerine terettüp eden vergi, harç ve resim mükellefiyetinin kurumlara ait olduğu hallerde bütün vergilerden, harçlardan, resimlerden, hisse ve fonlardan muafiyet,

– Gümrük Kanunu'nun 167/7. maddesinde hüküm altına alınan gümrük vergisi muafiyeti, gelir ve kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılabilecek bağışlara ilişkin düzenlemelerin önemli bir kısmı,

- Yardım Toplama Kanunu'na göre izin almadan yardım toplayabilme imkânı,
- Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 14. maddesinde yer alan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere bırakılması imkânı,
- Taşıt Kanunu'nun 1. maddesinin (d) bendi uyarınca resmi plaka verilmesi hakkı şeklinde ifade edilebilir.

Kamu yararına çalışan derneklere sağlanan ayrıcalıklar yanında bazı dernekler, diğerlerinden farklı olarak özel istisna ve ayrıcalıklardan yararlanarak genel yapı içerisinde imtiyazlı hale gelmektedirler. Bu durum sivil toplum yapısının bozulmasına, kamu yararı faaliyetlerinin belli alanlarda sınırlanmasına ve bunun neticesinde mali kaynakların birkaç dernekte yoğunlaşmasına sebebiyet vermektedir.

Bu nedenle, kamu yararı tanımının yapılması ile birlikte, kamuya yararlı derneklere sağlanan muafiyet ve istisna şeklindeki çeşitli kanunlara serpiştirilmiş söz konusu ayrıcalıkların; dernekler arasında eşitliği ve adaleti sağlayacak şekilde ve kamuya yararlı derneklerin beklenti ve ihtiyaçları da dikkate alınarak yeniden ele alınması gerekmektedir. Başka bir deyişle, kamuya yararlı derneklerle ilgili Devlet desteği ve araçlarının sivil toplum ve kamusal ihtiyaçlar çerçevesinde tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

3) Ekonomik büyüklükleri ve faaliyet alanları incelendiğinde kamuya yararlı dernek statüsü niteliklerini taşımayan bazı derneklerin bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle, mevcut kamuya yararlı derneklerin statülerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Kamu yararına çalışan derneklerin mali bilgileri incelendiğinde;

- Derneklerin üye ödentilerinin düşük tutarda ve artış eğiliminde olduğu, yurt dışından aldıkları yardımların giderek azaldığı, kamu kuruluşlarından alınan yardımların ise durağan bir seyir izlediği,
- Diğer bağış ve yardımların 2006-2007 yıllarında %40 artış, 2007-2008 yıllarında %26 azalış gösterdiği,
- Diğer gelirler kaleminde 2006-2007 döneminde %47 gibi keskin bir düşüş yaşandığı, 2008 döneminde tutarın 2006 seviyesine yaklaştığı,
- Gelir toplamlarına bakıldığında ise 2006-2007 döneminde az da olsa bir artış söz konusu iken, 2008 döneminde 2007 yılı rakamı dolayında gerçekleştiği,

- Gider kalemleri değerlendirildiğinde ise genel giderler ve personel giderleri toplamının 2007 ve 2008 yıllarında amaç ve hizmet giderleri toplamına yaklaştığı, mahiyeti tam olarak tespit edilemeyen “diğer gider”lerle birlikte hesaplandığında söz konusu toplam tutarı aştığı,
 - Personel giderlerinin 2006 yılında, toplam giderin yaklaşık %16’sı, 2007 ve 2008 yıllarında %19’u oranında gerçekleştiği,
 - Diğer gider tutarlarının, tek başına değerlendirildiğinde yüksek tutarlarda gerçekleştiği,
 - Amaçlara harcanan gider tutarlarının toplam gelire oranının 2006 yılında %46, 2007 yılında %45 ve 2008 yılında ise %41 dolayında gerçekleştiği
- ortaya çıkmaktadır.

Söz konusu veriler bir bütün olarak kamuya yararlı dernek uygulaması ile hedeflenen amacın gerçekleştirilemediğini ortaya koymaktadır. Bu tablonun ortaya çıkmasındaki en önemli neden, öteden beri kamu yararı statüsünün verilmesinde objektif bir ölçütün belirlenememesi ve kamu yararının tanımlanmamış olmasıdır. Bu nedenle, toplumun söz konusu derneklere katılım ve desteği istenilen düzeye yaklaşmamıştır. Aynı şekilde, Devlet desteğinin de kamusal yarar ile uygunluğu tartışmalı derneklere yönelmesi anlamına gelmektedir. Nitekim, mevcut kamuya yararlı derneklerin incelenmesi halinde bu durum açıkça ortaya çıkmaktadır. Mevcut yapı içerisinde kamuya yararlı statü verilmiş dernekler arasında; sadece üyelerine yönelik ve sınırlı amaçlara dönük faaliyetler yürüten dernekler ile kamu yararı ile izah edilmesi güç amaçlarla kurulmuş bazı derneklerin ve profesyonel faaliyeti olan spor kulüplerinin varlığı tek başına bunu kanıtlamaktadır.

Öte yandan tüm kamu yararına çalışan dernekler içerisinde, profesyonel faaliyetleri olan 8 spor kulübü ile gelir toplamı en büyük beş derneğin, 2008 yılına ilişkin 1.308.020.123,44 YTL tutarındaki toplam gelirin yaklaşık %73’üne sahip olması da yeterli sosyal ve ekonomik potansiyele sahip olmayan çok sayıda derneğin kamu yararı statüsü ile faaliyetlerine devam ettiğini göstermektedir.

Bu nedenle, kamu yararının tanımlanması ile birlikte mevcut derneklerin kamuya yararlılık statülerinin de yeniden değerlendirilmesi ve Devlet desteğinin kamusal amaçları ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirme kapasitesi ve yeteneğine sahip derneklere yöneltilmesi sağlanmalıdır.

4) Kamu yararına çalışan derneklerle ilgili olarak; kamu yararı statüsünün kazanılması, sürdürülmesi ve geri alınmasına ilişkin mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan aşağıdaki sorunların giderilmesi gerektiği düşünülmektedir.

– Kamu yararına çalışan dernek statüsünün kazanılmasına ilişkin Maliye Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı düzenlemeleri arasındaki farklılıklar giderilmelidir.

– Kamu yararı statüsünün kazanılma ve geri alınması kriterleri, sadece sınırlı maddi ölçütlere bağlanmamalı sistemin düzgün işleyişini sağlayacak ve kamu yararı sorumluluğuyla bağdaşmayan kanun hükümlerine aykırı faaliyetleri kapsayacak şekilde genişletilmelidir.

– Kamu yararına çalışan dernek statüsünün kazanılabilmesi için aranan şartlara “belirli tutarda gelir getirici mal varlığına ve/veya yıllık gelire sahip olunması” ilave edilmelidir.

– Kamu yararı statüsünü kazanan dernek, kendisine tanınan hak ve ayrıcalıklardan şubeleriyle beraber yararlanmakta, ancak; bir derneğe kamu yararı statüsünün verilmesine ilişkin değerlendirme, sadece dernek genel merkezinin faaliyetleri ve mali bilgileri üzerinden yapılmaktadır. Kamu yararı hakkı kazanılması veya bu hakkın devam edip etmemesi hususuyla ilgili olarak yapılacak incelemelerde, dernekler, şubeleri ile birlikte değerlendirilmelidir.

– Kamu yararına çalışan derneklerin beyannameleri, şubelere ilişkin bilgileri de kapsayacak şekilde konsolide edilerek dernek genel merkezleri tarafından verilmelidir.

– Dernekler Yönetmeliği'nin 49. maddesinin (d) bendinde kamu yararına çalışan derneklerden sayılmak için derneğin yıl içinde elde ettiği gelirin en az yarısını amacı doğrultusunda harcaması gerektiği belirtilmiştir. Ancak amaca yönelik giderlerin tespitinde hangi giderlerin amaç, hangi giderlerin genel gider ya da diğer gider kapsamında değerlendirileceğine ilişkin net bir tanımlama yapılmamıştır. Kamu yararına çalışan derneklerin amaca yönelik giderlerinin içeriği açık ve anlaşılır hale getirilmelidir.

– Vergi muafiyeti tanınan vakıflara muafiyetin devamı için yıllık gelirlerinin belli bir oranını belirlenen amaçlara harcaması koşuluna, bazı durumlarda fon oluşturulması yoluyla geçici süreler için esneklik tanınmaktadır. Bu esneklik, kamu yararına çalışan derneklere de sağlanmalıdır.

– Raporun Üçüncü Bölümünde tespit edildiği üzere, kamu yararına çalışan derneklerin amaçları için harcadığı tutarlarının, elde ettiği gelirlerine oranının 2006 yılında %46, 2007 yılında %45 ve 2008 yılında ise %41 dolayında gerçekleştiği görülmüştür. Söz konusu oran, Dernekler Yönetmeliği uyarınca aranan %50 koşulunu sağlamadığı gibi, giderek düşen bir seyir izlemektedir. Benzer statüye sahip vergi muafiyeti tanınan vakıflarda ise bu oran 2008 yılında

%65 olarak gerçekleşmiştir. Amaca harcanan giderlerinin toplam gelire oranı %50'nin altında olan derneklerin kamu yararı statüsü gözden geçirilmelidir.

– Kamu yararına çalışan dernekler için, niteliklerini kaybettikleri anlaşıldığında, kamu yararı statüsünün iptalinin gerekliliği; derneklerin geçici süre ile yaşadığı aksaklıklar sebebiyle bu statülerini doğrudan kaybetme gibi olumsuz bir sonuçla karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir. Bu nedenle kamu yararının kaldırılması süreci kademeli hale getirilmelidir.

– Kamu yararı statüsü verilmesinde aranan şartları kaybettiği tespit edilen derneklere ilişkin denetim raporları tamamlanmasına rağmen, yasada herhangi bir düzenleme bulunmadığından konunun Bakanlar Kuruluna intikalinde belirsizlik bulunmaktadır. Kamu yararı niteliğinin kaybedilmesine ilişkin kesinlik kazanan denetim raporlarının Bakanlar Kuruluna sunulması belli süre ile sınırlandırılmalıdır.

– Vatandaşlara, özellikle bağışta bulunacaklara güven unsurunun oluşturulması ve bağışçıların haklarının korunması açısından, kamu yararı statüsünü elde eden derneklerin isimlerinde bu statülerini belirten bir ibarenin yer almasını sağlayacak şekilde Dernekler Yönetmeliği'nde gerekli düzenlemenin yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

5) Kamu yararına çalışan derneklerin faaliyet ve işlemlerinde hesap verilebilirliğin ve şeffaflığın sağlanması amacıyla aşağıda sıralanan tedbirlerin alınması gerektiği düşünülmektedir.

– Kamu yararına çalışan derneklerin denetimden geçmiş mali tablolarının, yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve diğer görevlilere ödenen ücret ve benzeri ödemeler ile bağışçıların haklarının korunması açısından açıklanmasına gerek görülen diğer bilgilerinin, saydamlık ve hesap verebilme sorumluluğunun yerine getirilmesi amacıyla kamuoyuna açıklanmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

– İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığından alınan bilgilere göre, kamu yararına çalışan derneklerin 2006 yılında 149'unun bilanço esasında, 263'ünün işletme hesabı esasında, 2007 yılında 156'sının bilanço esasında, 263'ünün işletme hesabı esasında, 2008 yılında 154'ünün bilanço esasında, 256'sının işletme hesabı esasında defter tuttuğu tespit edilmiştir. Buradan kamu yararına çalışan derneklerin yaklaşık %35'inin bilanço esasına göre defter tuttuğu anlaşılmakta olup, kamuya yararlı derneklerin %65'inin işletme hesabı esasına göre defter tutmasının, hesap verilebilirlik ve şeffaflık anlamında sorun teşkil edeceği düşünülmektedir. Bu nedenle kamu yararına çalışan dernek statüsü kazanılmasına ilişkin aranan şartlar arasında, belirlenmiş hadlere bağlı kalmaksızın bilanço esasında defter tutma şartına yer verilmesinin gerektiği değerlendirilmektedir.

– Sahip olduğu kaynağın büyük bölümü devletin sağladığı ayrıcalıklar ve halktan toplanan bağışlardan oluşan derneklerde görev yapan kişilerin, derneğe ait kaynakları kullanırken gerekli özeni göstermeleri asıldır. Bu nedenle kamu yararına faaliyet gösteren derneklerde yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile denetleme kurulu üyelerine ücret ve/veya sair isimlerle yapılacak her türlü ödemelere ilişkin standartlar belirlenmelidir.

– Kamu yararına çalışan derneklerde rastlanabilecek olumsuz uygulamalar, kamuoyunun güvenini sarsacak ve tüm sivil toplum örgütlerine karşı önyargı ve şüpheyle bakılmasına sebebiyet verecektir. Bu kapsamda, kamu yararına çalışan derneklerin personel giderlerinin 2006 yılında toplam gelirin %16'sı, 2007 yılında %18'i ve 2008 yılında %20'si civarında gerçekleştiği görülmüştür. Derneklerin kuruluş felsefesinde gönüllülük esasının hâkim olması gerektiği düşünülünce, personel giderlerinin derneğin önceki yıl toplam gelirlerinin belli bir oranını aşmaması gerektiği şeklinde bir sınırlama getirilmesinin, uygun olacağı kanaatine varılmıştır.

– Kamuya yararlı derneklerin varlıkları içerisinde binaların önemli bir değere sahip olduğu ve zaman içerisinde giderek artan bir trend izlediği görülmektedir. Binalar kaleminde yer alan taşınmazların ne kadarının derneklerin amaçlarını gerçekleştirmek için kullanıldığı ve ne kadarının idari bina ve sosyal tesis için kullanıldığı önem arz ettiğinden, derneklerin idari bina ve sosyal tesis olarak sahip olacakları taşınmazların değerinin toplam aktif değerlerinin belirli bir yüzdesini geçmemesi gerektiği yönünde bir düzenleme yapılmalıdır.

6) Kamuya yararlı derneklerin denetiminde etkinliğin ve verimliliğin sağlanması amacıyla aşağıda sıralanan tedbirlerin alınması gerektiği düşünülmektedir.

– Dernek denetimlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için; Dernekler Denetçilerinin, sayısının ve kadrosunun artırılması, Dernekler Denetçilerinin içinde bulunduğu kurumsal yapının net olarak belirlenmesi, özellikle kamuya yararlı derneklerin illerde yapılan denetimlerinde, valiliklerce, denetim formasyonuna sahip kişilerin görevlendirilmesine özen gösterilmesi, denetimlerde uygulama birliği ve standart oluşturulması açısından Dernekler Dairesi Başkanlığınca hazırlanan “Denetim Rehberi” usul ve esaslarına riayet edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

– Kamu yararına çalışan derneklerin, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca en az 2 yılda bir denetlenme zorunluluğu, mali güçleri arasında büyük farklılıklar bulunan dernekler üzerinde denetimlerin etkinliğini azaltmaktadır. Bu nedenle, kamu yararına çalışan derneklerle ilgili olarak, aksi şartlar oluşmaması kaydıyla “en az 2 yılda bir denetlenir” ibaresinde değişiklik yapılarak, mali güçleri itibarıyla öne çıkan derneklerin her döneminin,

diğer derneklerin ise 2 yıldan daha uzun aralıklarla belirlenecek dönemlerinin denetlenmesi gerektiği ve bu konuda mevzuatta değişiklik yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

– Dernekler Kanunu'nun 9. maddesinde; derneklerin iç denetiminin esas olduğu ve bağımsız denetim kuruluşlarına da dernekler tarafından denetim yaptırılabilmesi belirtilmiş ancak bu kuruluşlarca yapılacak denetimlerin ilke, usul ve esasları belirlenmediğinden uygulamaya henüz geçilemediği anlaşılmış olup, derneklere ilişkin bağımsız denetim kuruluşlarınca yapılacak denetimlere işlerlik kazandırılması için gerekli tedbirlerin alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

– Dernekler Dairesinde mevcut denetleme raporları üzerinde yapılan incelemede; derneklerin ticari faaliyet görünümündeki iş ve işlemleri ile dernek-iktisadi işletme ilişkilerinde, vergilendirme yönünden aksaklıklar tespit edilmiştir. Bu nedenle, konunun Maliye Bakanlığınca incelenmesi gerekmektedir.

7) Kamuya yararlı derneklerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve sivil toplumun güçlendirilmesi yönünde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

– Sivil toplum kuruluşlarının demokratik katılım düzeyinin artırılması konusunda politikalar geliştirilmesi ile tüm sivil toplum kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi açısından İçişleri Bakanlığı bünyesinde sivil toplum temsilcilerinin de katılacağı "Sivil Toplum Danışma Kurulu" oluşturulmalıdır.

– Kamu yararına çalışan derneklerin muhatap birimi olan Dernekler Dairesi Başkanlığının, mevcut haliyle sayıları artan derneklerle ilgili işlemlerin takibini ve derneklerin denetimini yürüttüğü, ancak daire başkanlığı şeklinde örgütlenmesinin ihtiyaçları karşılamakta yetersiz kaldığı anlaşıldığından, Dernekler Dairesi Başkanlığının rol ve fonksiyonlarının yeniden tanımlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

– Kamuya yararlı derneklerin hem yurt içinde hem de uluslararası alanda etkin hale getirilmesi amacıyla Devlet tarafından proje bazlı destek sistemi ile teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

– Kamu yararına çalışan derneklerin kaynakları içerisinde bağışlar önemli bir yer tutmaktadır. Bu amaçla, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyanı gerekmeyen ücret geliri elde edenler tarafından kamu yararına çalışan derneklere yapılacak bağışların belirli bir oranının vergi matrahından indiriminin sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Yukarıda özetlenen ve ayrıntıları Raporun IV. bölümünde yer alan tespit, değerlendirme ve önerilerin gereğinin -İçişleri Bakanlığınca- yerine getirilmesini temin maksadıyla, işbu Raporun, 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun'un 6. maddesi uyarınca Başbakanlığa gönderilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Saygılarımızla arz ederiz. 17.02.2010

(imza)
Cemal BOYALI
Başkan

(izinli)
Hüseyin SAK
Üye

(imza)
İsmail Hakkı SAYIN
Üye

(imza)
Faik CECELİ
Üye

(imza)
Mehmet İLHAN
Üye

(imza)
Mehmet Ali ÖZKILINÇ
Üye